

5. juli 2024

Giv pårørende kontrollen over eget liv tilbage

Der findes evidensbaserede tilbud til pårørende til mennesker med alkoholproblemer, som giver dem værktøjer, der forebygger langsigtede psykiske og fysiske konsekvenser og omkostninger.

Det er bare ikke sikkert, at tilbuddet findes, når man har brug for det. Alkohol & Samfund opfordrer derfor politikerne på Christiansborg til at indføre en behandlingsgaranti for pårørende til mennesker med alkoholproblemer.

Baggrund: I Danmark estimerer Sundhedsstyrelsen, at 109.250 børn i alderen 0-18 år vokser op i familier med alkoholproblemer¹. Dertil kommer de voksne pårørende, som oftest vil være partnere, søskende eller forældre, men som også kan være andre nære relationer. Fælles for de pårørende er, at man ofte vil opleve tvivl, magtesløshed, tristhed og andre svære følelser relateret til den drikendes adfærd.

Alkoholproblemer har mange konsekvenser: Det medfører psykiske, fysiske og sociale problemer for både børn og voksne at være pårørende til et menneske med alkoholproblemer². Problemerne spænder fra øget risiko for at udvikle angst, depression og stress³ til øget forekomst af vold i hjemmet⁴ samt dysfunktionelle familiemønstre med utryghed, manglende rutiner og omvendt rolfordeling mellem børn og voksne⁵. Børn, der vokser op i familier med alkoholproblemer, har større risiko for at opleve forskellige former for mistrivsel⁶, ligesom der også er væsentlig større risiko for at blive anbragt uden for hjemmet og for selv at udvikle alkoholproblemer i voksenlivet⁷.

Pårørende vil gerne hjælpe: På Alkolinjen har vi de sidste tre år rådgivet over 5.000 pårørende. Fælles for de pårørende er en utrolig kampgejst og vilje til at hjælpe den drikkende. Således handler 71% af henvendelserne om, hvordan man kan hjælpe sin nære ud af et alkoholproblem. Det giver god mening, når man tænker på hvor stor indflydelse alkoholproblemet har på hele familien. I samtalerne fortæller rådgiverne derfor også tit pårørende, at de selv kan have brug for hjælp og støtte. Pårørendebehandling er gunstigt, da pårørende kan få værktøjer til at sætte grænser og får det mentalt bedre, uanset om den drikkende er i behandling eller ej⁸. Derudover øger pårørendebehandling sandsynligheden for, at den person, der har et alkoholproblem, kommer i behandling, og motiverer dem til at blive i/fastholde behandlingen⁹.

COWI/DECIDE angiver i baggrundsrapporten for Sundhedsstyrelsens servicetjek af offentligt finansieret alkoholbehandling fra 2019, at 70% af de kommunale og 85% af de private behandlingstilbud tilbyder familieorienteret terapi, mens 75% kommunale og 92% private behandlingstilbud tilbyder pårørendeterapi¹⁰. Det er glædeligt, at så mange har intentioner om at tilbyde pårørende- og familieorienteret terapi, men der er desværre stor forskel i tilbuddenes indhold¹¹. Det er ligeledes heller ikke faste tilbud, som borgerne kan være sikre på at kunne modtage. Da tilbuddene til pårørende ikke er underlagt en behandlingsgaranti, er mange rusmiddelcentre nødt til at nedprioritere pårørendemålgruppen jævnlige, for at kunne sikre behandlingsgarantien for de drikkende, hvis der er ressourcemangel eller en stor tilgang af mennesker, der ønsker alkoholbehandling. Pårørende sør-

ger for at holde sammen på familien, og når mor eller far har et alkoholproblem, er det er tit den anden forælder, der kan give stabiliteten og hjælp til børnene. Det er derfor vigtigt at pårørendetilbudene bliver sikret, så hele familien kan få mulighed til at hjælpe sig selv med at få det bedre.

Prisestimat på vej: Der er udfordringer ved at estimere de forventede samlede omkostninger ved at indføre en behandlingsgaranti for pårørende. Da en stor andel af behandlingstilbuddene allerede har kompetencer udi forskellige former for pårørendebehandling og familierapi vil omkostninger primært være forbundet med kapacitetsudvidelser. Der skal dog afsættes midler til både kompetenceløft for at sikre kvaliteten på tværs af landets offentlige og private tilbud, og midler til markedsføring og kommunikation til borgerne, så tilbuddene er synlige for pårørende. I Alkohol & Samfund er vi i gang med at udarbejde et overordnet prisestimat med transparente antagelser af bl.a. målgruppen og priser på forløb, som forventes færdiggjort på den anden side af sommeren.

Alkohol & Samfund anbefaler:

- Vedtag en behandlingsgaranti for pårørende til mennesker med alkoholproblemer.
- Behandlingsgarantien skal gælde hele familien, så fokus både kan være på at hjælpe hele familien via familieorienteret behandling og pårørendeterapi, for at sikre, at de pårørende får den hjælp, de hver især har brug for.
- Lad behandlingsgarantien følge sundhedsvæsnets behandlingsgaranti på 30 dage¹²
- Pårørende bør have ret til frit at vælge behandlingssted på tværs af kommunegrænser og mellem offentlige og private tilbud, så længe tilbuddet er godkendt af relevante tilsyn og mindst en kommune har en samarbejdsaftale. På den måde flugter behandlingsgarantien for pårørende med garantien for mennesker med alkoholproblemer.
- Der er mange offentlige og private tilbud, som har forskellige styrker. Behandlingen skal kunne indpasses i den enkelte families hverdag, hvorfor hjemstavnskommunen ikke nødvendigvis er det tilbud, der nemmest hjælper familien.

Kilder:

1. Tolstrup, J. S., Ekholm, O., Becker, U., Pisinger, V. (2023): *Antallet af børn af forældre med alkoholproblemer. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, på vegne af Sundhedsstyrelsen.*
2. Ibid.
3. Karolinska Institutet. (2020). *Skydda Barnen. Ett projekt med syfte att stötta barn vars ena förälder dricker för mycket alkohol. Rapport 2016-2019.* Karolinska Institutet, Stockholm, s.1-15
4. Christoffersen et al. (2005). *"Langtidseffekter af forældres alkoholmisbrug: et kohortestudie af børn født i Danmark i 1966"*. Socialforskningsinstituttet, Statens Institut for Folkesundhed, Rigshospitalet & Lancaster University.
5. Tolstrup, J. S., Ekholm, O., Becker, U., Pisinger, V. (2023): *Antallet af børn af forældre med alkoholproblemer. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, på vegne af Sundhedsstyrelsen*
6. Søndergaard Frederiksen (2021). *"Vi ved ikke nok om konsekvenserne for børn af forældre med rusmiddelproblemer"*. STOF nr. 39, Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet.
7. Holst, C., Tolstrup, J. S., Sørensen, H. J., Becker, U. (2020). *"Family structure and alcohol use disorder: a register-based cohort study among offspring with and without parental alcohol use disorder"*. Syddansk Universitet.
8. Becker, U., Søgaard Nielsen, A. (2023): Sundhed.dk ([Alkoholproblemer, behandling – Patienthåndbogen på sundhed.dk](#))
9. Helleum, R., Bilberg, R., Andersen, K., Bischof, G., Hesse, M., & Nielsen, A. S. (2022). *Primary Outcome from a cluster-randomized trial of three formats for delivering Community Reinforcement and Family Training (CRAFT) to the significant others of problem drinkers.* BMC Public Health, 22, Article 928. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13293-8>

10. COWI/DECIDE (2019). *Afdækning af kvalitet i offentligt finansieret ambulans alkoholbehandling*. Sundhedsstyrelsen, s. 39
11. Se vedhæftet bilag for Alkohol & Samfunds gennemgang af eksisterende tilbud til pårørende.
12. <https://www.sundhed.dk/borger/patientrettigheder/sygehusvalg-ventetider/ret-til-hurtig-udredning/>